

Verrassende vondsten bij nieuw onderzoek huis Twickel

Het kasteel Twickel is niet in één keer maar vanaf de middeleeuwen in fases ontstaan. Verschillende families en generaties hebben het uitgebouwd. Die wetenschap stoelt op onderzoeken in het veld en archieven. Maar wanneer is wat precies gebouwd? Nieuw archeologisch onderzoek bracht de afgelopen jaren nieuwe inzichten naar voren.

AUTEUR
Aafke Brunt en
Helmig Kleerebezem

HISTORIE

In 2016 en dit jaar werd er door medewerkers van Archeologisch Adviesbureau RAAP en Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis BBA archeologisch en bouwhistorisch onderzoek verricht. Zij kregen de opdracht de bouwhistorie van het kasteel te toetsen. Deze historie, zoals omschreven in het boek 'Twickel' uit 2013, steunt in hoge mate op onderzoek van de Hengelose chirurg-in-ruste Hugo Reynders, rond het jaar 2005. Ondersteund door resultaten van eerder archeologisch onderzoek en

bronnenonderzoek wordt aangenomen dat het huis Twickel vanaf de middeleeuwen in fases is ontstaan. Omdat de ontstaansgeschiedenis nog onzekerheden kent, vroeg een werkgroep bestaande uit Aafke Brunt, Jan Haverkate, Helmig Kleerebezem en Roderik zu Castell Rüdénhausen het bestuur van Stichting Twickel om nogmaals opdracht te geven voor een onderzoek.

Onderzoek op de achterplaats

Het onderzoek van RAAP en BBA startte in 2016 met boringen met een handboor en geofysisch onderzoek met een bodemradar op de achterplaats van het kasteel. Dit gebeurde onder leiding van archeoloog Huub Scholte Lubberink. Ondergrondse objecten zijn te detecteren via elektromagnetische radarsignalen omdat ze een reflectie veroorzaken op materialen zoals

bakstenen. Ben Olde Meijerink van BBA combineerde gegevens uit bronnenmateriaal met de analyse van het door hem uitgevoerde veldonderzoek. De resultaten werden vergeleken met de uitkomsten van eerder archeologisch onderzoek in 1978 toen de funderingsresten zijn aangetroffen van een gebouw uit ca. 1500.

Huub Scholte Lubberink ondervond tijdens de geofysische metingen veel last van de waterleidingen en elektrische leidingen die eind 19e eeuw en begin 20e eeuw op de achterplaats zijn aangelegd. Toch vond hij dat er belangwekkende vondsten zijn gedaan. Aan de achterzijde van de achterplaats werden de funderingsresten uit ca. 1500 aangetroffen die ook in 1978 al werden blootgelegd. De boringen wezen uit dat de fundering van het gebouw uit

Huub Scholte Lubberink hanteert een grondboor en Martin Pieters van Geofoxx bedient de bodemradar.

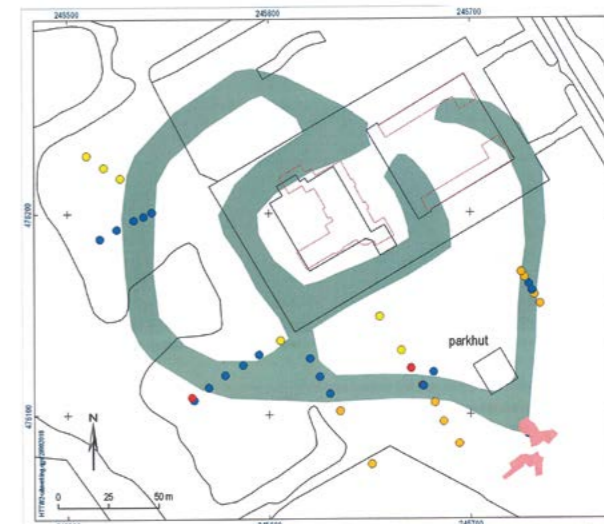

In het park werden bakstenen uit de 15e en 16e eeuw aangetroffen.

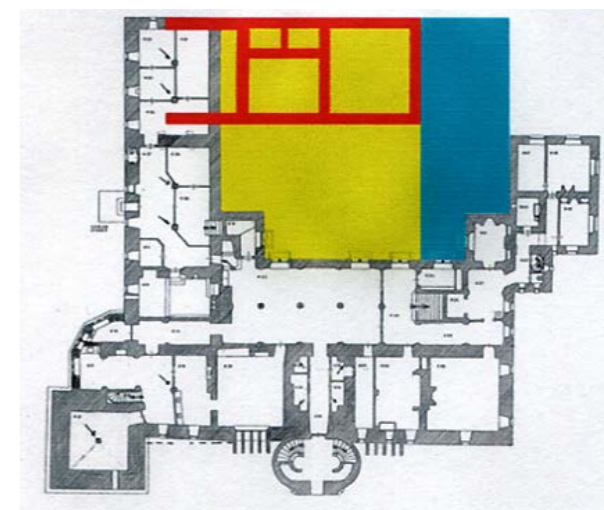
ca. 1500 mogelijk op nog oudere funderingsresten is gebouwd. Ook werd dankzij de boringen en metingen geconstateerd dat de funderingsresten uit ca. 1500 doorlopen onder de zuidvleugel. Naast de noordtoren werd een gedempte gracht aangetroffen (zie afbeelding rechtsonder). Deze vondst bewijst dat de achterplaats smaller was dan staat aangegeven op de kaart van Jacob van Deventer uit ca. 1560.

Bouwnaad

De gracht moet omstreeks 1650 gedempt zijn. Op grond hiervan concludeerden de onderzoekers dat het rechterdeel van de frontvleugel van het kasteel rond 1650 werd aangebouwd door de bezitter van Twickel Adolf Hendrik van Raesfelt, die toen net was getrouwd. De frontvleugel bestaat volgens hun inzichten uit een linkerdeel met daarbij de entree (vroeger een poort) en de daarboven gesitueerde topvleugel uit 1551 en een rechterdeel uit ca. 1650. Deze conclusie wordt gesteund door onderzoek van de jaarringen van het hout in de kapconstructies en de topvleugel. De twee delen worden gescheiden door de bouwnaad rechts naast de entree. Deze is duidelijk zichtbaar op de bovenverdieping. Reynders meende dat het linker gedeelte was gebouwd in het begin van de 16e eeuw (ca. 1530) en dat het rechterdeel was gebouwd vanaf 1551.

Reconstructie van het middeleeuwse grachtenstelsel. De resultaten van het booronderzoek: oranje: veldpodzolgronden, geel: beekedgronden, blauw: vulling gedempte watergang/gracht, rood: ondoordringbaar puin, roze: proefsleuven.

Reconstructie van de situatie in 1500, op basis van de resultaten van het archeologisch onderzoek in 1978 en 2016: rood: gebouw, geel: huiseiland, blauw: gracht.

Onderzoek buitengrachten

In 2018 is aanvullend booronderzoek gedaan om het verloop van de middeleeuwse buitengrachten vast te kunnen stellen. Hieruit bleek dat de buitengrachten soms breder en soms juist weer smaller waren dan aangegeven op de kaart van Van Deventer. Huub Scholte Lubberink acht het mogelijk dat de grachten zijn aangepast door de Spaanse bezetters die zich in 1582 op Twickel vestigden. Uit een proefsleuf in het park ten zuiden van het kasteel kwamen bakstenen uit de 15e en 16e eeuw. Deze sleuf ligt niet ver van de plaats waarop rond 1680 een siertuin of parterrehof was aangelegd. Het is niet duidelijk of de bakstenen afkomstig zijn uit funderingsresten of dat het gaat om bouwpuin dat van elders is aangevoerd. Ben Olde Meijerink bracht de vondst van de bakstenen in verband met een passage uit de legger van Adolf Hendrik van Raesfelt uit 1681: "Mij heught oock nog dat de parter Hoff geheel een graft was en int midden een pol daer op een oude muur...".